խմբագրատանը ամեն օր մինչև 2 ժամ, իսկ նիստի օրը Արծրունու թատրոնի կասսայում։

—

Ցարիցինի հայերից ստացած «Մշակի» 12 բաժանորդների համար 120 րուբլ, բաժանեցինք հետևեալ կերպով։ 1) Թավրիզի հայոց ընթերցարան, 2) Թեհրանի հայոց ընթերցարան, 3) Ներսիսեան դպրոցի 2-րդ զուգրնթաց դասատուն, 4) Թիֆլիսի երկրորդ կլասիկական գիմնազիայի 6·որդ դասատուն, 5) Ջաքաթալի հայոց հոգևոր դպրոց, 6) Քարվանսարայի հայոց հոգևոր դպրոց, 7) Քիլվարի հայոց ծխական դպրոց, 8) Ախալցխայի հայ-կաթօլիկ ուսումնարան, 9) Կուլպի հայոց ուսումնարան, 10) Բաթումի հայոց ծխական դպրոց, 11) Ս. Պետերբուրգի հանքաբանական դպրոցի ուսանողներ և 12) Թիֆլիսի ռէալական դպրոցի հայ աշակերտների գրադարան։ Յայտնում ենք մեր խորին շնորհակալութիւնը Ցարիցինի հայերին։

—

Այսօր ստացված «Русскій Курьеръ» լրագրի համարում կարդում ենք մի քաղուած «Indep. Belge» լրագրից, որից երևում է որ Կ. Պօլսի Ներսէս պատրիարքը, զիջանելով Կ. Պօլսի հայոց ազգային ժողովի թախանձանքին, վճռել է յետ առնել իր հրաժարականը։ Լրագիրը աւելացնում է որ այդ որոշումը երևի հաճելի չի լինի Բ. Դրանը, որովհետև հայոց ազգի սիրոյ այդ նոր ապացոյցը դէպի իր հովիւը, կը քաջալերէ նրան աւելի էլ եռանդոտ կերպով աջակցել եւրոպական դիպլոմատիային Թիւրքաց Հայաստանի համար խոստացված րէֆօրմները պահանջելու։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

Ինչպէս յայտնի է Ռօշֆոր իր լրագրի մէջ մի քանի մեղադրանքներ էր տպել ֆրանսիական մինիստր-տեղապահ Ռուստանի դէմ, որը և դատաստանական հալածանքի ենթարկեց Ռօշֆորին։ Նորերումս քննվեցաւ դատաստանական այդ գործը և Ռօշֆորին դատարանը արդարացրեց։ Գրեթէ բոլոր լրագիրները զարմանք են յայտնում դատաստանական գործի այդպիսի հետևանքի առիթով։ Հանրապետական չափաւոր լրագիրները նկատում են, որ դատարանի վճիռը քաջալերում է Ռօշֆորի նման մարդկերանց բամբասանքներ և մեղադրանքներ բարձել զանազան գործիչների վրա և այդպիսով կառավարութեան դրութիւնը դժուարացնել։ „République Française“ լրագիրը նկատում է, որ իւրաքանչիւր ազգասէր, որ գտնվում է դիպլոմատիական ծառայութեան մէջ պէտք է զգուշանայ Ֆրանսիայի շահերը եռանդով պաշտպանելուց, որովհետև դրա համար հայրենիքի մէջ նրան ոչ թէ միայն շնորհակալութիւն չեն յայտնի, այլ մինչև անգամ պաշտպանութիւն չի գտնի անիրաւացի մեղադրանքների դէմ։ Տունիսի հիւրանոցների մէջ Պելտանից հաւաքած բամբասանքներին երդվեալ դատաւորները աւելի մեծ նշանակութիւն են տալիս, քան թէ Վադդինգտօնի, Բարտելեմի Սենտ-Իլերի և Լեսեպսի ցուցմունքներին։ „République Française“ լրագրի կարծիքով, Ռօշֆորին արդարացնող դատավճիռը մեղադրական չէ կարող լինել Ռուստանի համար։ „Temps“ լրագիրը հերքում է այն կարծիքը, թէ դատարանը իր վճռով պախարակեց կառավարութեան քաղաքականութիւնը Տունիսի մէջ։ Արմատականների և անհաշտների լրագիրները այդպէս էին մեկնում դատարանի վճիռը։ Ռօշֆորի լրագիրը ուրախութիւն է յայտնում դատավճռի առիթով և խոստանում է ամեն ժամանակ կառավարչական անձանց դիմակները հանել։ „Temps“ լրագրի կարծիքով, երդվեալ դատաւորները անկարող են գնահատել քաղաքական անցքերը և հարցերը։ Պատգամաւորների ժողովի արմատական կուսակցութեան անդամները վաղուց մեղադրանքներ կը բարձէին կառավարութեան վրա, եթէ նրանք կարողանային փաստեր առաջ բերել։ Ռուստան այժմ ենթարկված կը լինէր պարլամենտական քննութեանը, եթէ Ռօշֆորի պատմածները փոքր ի շատէ իրաւացի լինէին։ Գամբետտա մտադիր է վարձատրել Ռուստանին նրա կրած վիրաւորանքի համար և այդ նպատակով Ռուստանին դեսպան է նշանակելու Աթէնքի մէջ։

„Journal des Debats“ լրագրի մէջ տպված է մի յօդուած, որ պաշտպանում է Գամբետտայի բարեմիտ բուն ազգային քաղաքականութիւնը միապետական կուսակցութիւնների վերաբերութեամբ, որոնց ներկայացուցիչները ծառայութեան են ընդունվում և առանց արգելքների հանդիպելու բարձր և նշանաւոր պաշտօններ են ստանում։ Վերջին ժամանակներում շատ էին յարձակվում պատերազմական մինիստր Կամպենօնի վրա այն պատճառով, որ նա մարշալ Կանրօբէրին և մարկիզ Գալիֆէին զինուորական բարձրագոյն խորհրդի անդամներ նշանակեց, իսկ գեներալ Միրիբելին նշանակեց գլխաւոր շտաբի հրամանատար։ „Journal des Débats“ լրագրի կարծիքով այդ կարգադրութիւնները ընդհակառակ ապացուցանում են, որ հանրապետական կառավարութիւնը այլ ևս կուսակցական կառավարութիւն չէ և որ նա իրան այնքան հաստատ և ամուր է զգում, որ կարող է օգուտ քաղել մինչև անգամ իր նախկին հակառակորդների ծառայութիւններից։ „Journal des Débats“ լրագիրը յիշեցնում է նոյնպէս և այն իրողութիւնը, որ միապետական կոմս Շօդօրդի ստացաւ դեսպանի նշանաւոր պաշտօնը ռուսաց կառավարութեան մօտ։ Այդ կարգադրութիւնն էլ ապացուցանում է, որ Գամբետտա ընդարձակօրէն համբերում է իր մօտ ծառայողների անձնական համակրութիւնները և համոզմունքները և որ նա վճռել է ընդունակ մարդիկ ընտրել բոլոր կուսակցութիւններից, մինչև անգամ եթէ նրանք հանրապետութեան թշնամիներ են։ Քանի որ մէկը համաձայնում է ծառայել հանրապետութեանը, դա նշանակում է, որ նա ճանաչում է կառավարչական այդ ձևը, իսկ ֆրանսիական կառավարութիւնը մեծ շահեր կունենայ, երբ նա իր կողմը կը քաշի այնպիսի տաղանդաւոր գործիչներին, ինչպէս մարշալ Կանրօբէր և կոմս Շօդօրդի։ Պատերազմական մինիստրը, որ դեռ երկրորդ կայսրութեան ժամանակ յայտնեց իր հանրապետական համոզմունքները, ընդունեց իր վրա պատասխանատւութիւնը այն բոլոր միապետականների համար, որոնք արդէն ծառայում են կամ պէտք է ծառայեն նրա բաժնի մէջ։ Նմանապէս և Գամբետտայի հեղինակութիւնը մի գրաւական է, որ նրա ստորադրեալ Ֆրանսիայի ներկայացուցիչները արտասահմանի մէջ եռանդով կը պաշտպանեն հանրապետութեան շահերը օտար պետութիւնների առաջ։ Լրագրի կարծիքով շատ իրաւացի կը լինէր, որ առաջ բերած օրինակների համեմատ Ալժիրիայի գլխաւոր-նահանգապետ նշանակվէր մի իշխան, որ թէ կայսրութեան և թէ հանրապետութեան ժամանակ Ֆրանսիայի ամենաընդունակ և ամենահաւատարիմ ծառայ է եղել։ Այդ ակնարկութիւնը Օմալի դուքսի մասին է։

Արմատական կուսակցութեան ժողովը Լանեսանի կլօվիս Հիւգի առաջարկութեան համեմատ կայացրեց հետևեալ վճիռը. „Ի նկատի առնելով այն նշանաւոր մեղադրանքները, որոնք բարձվում են ֆրանսիական դիպլոմատիական գործակատարներից մի քանիսի վրա, պատգամաւորների ժողովը որոշում է մի մասնաժողով նշանակել դիպլոմատիական բոլոր գործակատարների գործողութիւնները արտասահմանում վերջին հինգ տարիների ընթացքում քննութեան ենթարկել։ Սպասում էին, որ Լանեսան նոյն օրը կը ներկայացնէր պատգամաւորների ժողովին իր այդ առաջարկութիւնը, բայց այդ նրան չաջողվեցաւ։ Ժողովի նախագահ Բրիսօն ժամի $4^1/_2$ կէսին բաց արաւ նիստը և իսկոյն կարդաց Գամբետտայի հրամանը պատգամաւորների ժողովի արձակուրդի մասին, որ տևելու է մինչև յունվարի—10։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

Այն լուրի առիթով իբր թէ իշխան Բիսմարկ մի հեռագիր է ուղարկել իտալական թագաւորին, որի մէջ նա ցանկութիւն է յայտնել տեսնել Բեռլինի մէջ իտալական թագաւորին, Nord. Alg. Zeit.“ լրագիրը նկատում է. Այդ լուրը սխալ է։ Դիպլոմատիական սովորութիւնները թոյլ չեն տալիս, որ մինիստրը գրէ ուղղակի օտարազգի թագաւորին։ Իշխան Բիսմարկի պատասխանը Մանչինիի պահանջած մեկնութիւններին ուղարկված էր գերմանական դեսպան Կէյդելի հասցէով, որ այդ պատասխանը բերանացի յայտնեց իտալական արտաքին գործերի մինիստրին։ Հումբերտ թագաւորի այցելութեան մասին Բեռլինին այդ պատասխանի մէջ ոչինչ չէ ասված։ Ֆրանսիական նախկին դեսպան կոմս Սեն Վալիէ յանձնեց կայսր Վիլհելմին իր հրաժարական թղթերը և այնուհետև այցելեց գերմանական կայսրուհուն։ Նոյն օրը պալատի մէջ նրան պատուելու համար մի հացկերոյթ տրվեցաւ։

Դեկտեմբերի 15-ին ռայխստագի նիստի ժամանակ քննվեցաւ պատգամաւոր Հէնելի առաջարկութիւնը, որ պարլամենտական քննութիւն էր պահանջում այն անկանոնութիւնների մասին, որոնք կատարվում էին պարլամենտական վերջին ընտրութիւնների ժամանակ։ Պատգամաւոր Րիկկերտ խոստովանութեամբ յարձակվեցաւ կառավարչական հաշւի վրա այդ ընտրութիւնների մասին և պախարակեց այն ճնշումը, որ գործվեցաւ ընտրողների ազատութեան վրա։ Կառավարչական այդ ճնշումը չափազանց զգալի էր Պրուսիայի և Սաքսոնիայի մէջ։ Մի և նոյն ժամանակ ճառախօսը եռանդով բողոքեց կառավարչական „Provinz. Zeit.“ լրագրի անիրաւացի յարձակմունքների վերաբերութեամբ ազատամիտների դէմ։ Այդ լրագիրը, ինչպէս յայտնի է, հրատարակվում է ներքին գործերի մինիստրի պատասխանատւութեամբ։ Չը նայելով այդ բոլոր ինտրիգաներին և այն բարձր անուանը, որով ծածկվում էին պահպանողականների ցոյցերը, ազգի կամքը բացարձակ արտայայտվեցաւ և ժողովուրդը բողոքեց կառավարութեան ճնշումների դէմ։ Մինիստր Պուտկամեր պատասխանեց, որ, թէպէտ կառավարութեան համար ցանկալի չէ ապօրինի ճնշումն ընտրութիւնների վրա, բայց նա իրաւունք ունի իր պաշտօնեաներից օգնութեան սպասել։ Կառավարութիւնը շնորհակալութիւն է յայտնում իր պաշտօնեաներից նրանց, որոնք վերջին ընտրութիւնների ժամանակ գործում էին յօգուտ կառավարութեան և այդպիսով արժանացան կայսրի երախտագիտութեանը։ Այդ ընտրութիւնների ժամանակ կառավարութիւնը չափազանց դժուար դրութեան մէջ էր։ Ասում էին, թէ մինիստրութիւնը մտադիր է ճնշել խեղճերին, օգնել նշանաւոր կալուածատէրերին և հետևել նեղ քաղաքականութեանը։ Կառավարութիւնը ստիպված էր մաքառել, քանի որ նրա նախագիծը այդպէս աղաւաղված էր։ Րիխտեր ասաց, որ նա խորհուրդ չէ տալիս մինիստրներին ծածկել իրանց կայսրի անունով։ Երբ կընդունվի պատգամաւոր Հէնելի առաջարկութիւնը, ամենքի համար պարզ կը լինի, թէ կառավարութիւնը ինչպիսի վրդովեցուցիչ ճնշումն էր գործում ընտրութիւնների վրա։ Ժողովուրդը պէտք է ազատօրէն գործէ, հակառակ դէպքում ռայխստագը նրա ներկայացուցիչ չի լինի։ Ճառախօսը ամենքի համար հաւասար իրաւունքներ է պահանջում։ Շտէօկկեր ասաց, թէ քանի որ ժողովրդին գրգռում են կառավարութեան դէմ, նա կը մաքառի այդպիսի ցոյցերի դէմ և կրօնի և բարոյականութեան անունով կաշխատի ժողովրդին հաշտեցնել կառավարութեան հետ։ Պատգամաւոր Վիրխօվ, պաշտպանելով Հէնելի առաջարկութիւնը, ասաց, որ ընտրութիւնների ժամանակ կառավարութիւնը ընդունեց անամօթ խաբեբաների օգնութիւնը։ Ճառախօսը առաջարկեց Պուտկամերին հրաժարվել այդպիսի ամօթալի դաշնակիցներից։ Վիրխօվի ճառը տպաւորութիւն գործեց։ Պատգամաւոր Բենիգսեն հաւանութիւն տուեց Հէնելի առաջարկութեանը ազգային-ազատամիտների կողմից և աւելացրեց, որ վերջին ընտրութիւնների ժամանակ չափազանց շատ ապօրինի գործեր կատարվեցան։ Կիսապաշտօնական անձինք յարձակվում էին ոչ թէ սկզբունքների, այլ անձնականութիւնների վրա։ Ճառախօսը սաստիկ ցաւում է, որ մինիստրը համարձակութիւն ունեցաւ ասել ռայխստագի առաջ, որ ընտրութիւնների վրա ճնշում գործող պաշտօնեաները արժանացան ոչ թէ միայն կառավարութեան, այլ և կայսրի շնորհակալութեանը։ Հէնելի առաջարկութիւնը յանձնվեցաւ պարլամենտական մասնաժողովի քննութեանը։ Ռայխստագի այդ նիստից յետոյ ամենքը հասան այն եզրակացութեանը, թէ կառավարութիւնը կատարելապէս յաղթված է, որովհետև միայն Շտէօկեր համարձակութիւն ունեցաւ նրան պաշտպանել։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ՎԱՐՇԱՎԱ, 15 դեկտեմբերի։ Սուրբ խաչի եկեղեցում պատարագի ժամանակ չարագործները փոխեցրին հասարակութեանը „հրդեհ“ բացականչութիւնով։ Շփոթութեան ժամանակ սպանված են 29 մարդ, ծանր վիրաւորված են 30 և թեթև վիրաւորված են 100։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 դեկտեմբերի։ Լրագիրները դեկտեմբերի 15-ից հաղորդում են մի յամառ լուր, որ պետական պօլիցիայից մի առանձին բաժին կը կազմվի Չերեվինի իշխանութեան տակ։ Տագանրօգի մաքսատան մէջ գործած յանկարծակի քննութիւնը յայտնեց ահագին զեղծումներ։ Արտասահմանի ապրանքները թողված են առանց մաքսի կամ փոքր մաքսով։ Ենթադրված է բոլոր ծառայողներին դատաստանի ենթարկել։ Սպասում են, որ 1882 թւին գեղերի տակսան էժանացրած կը լինի։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 դեկտեմբերի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 93 ր. 50 կ., երկրորդ 90 ր. 50 կ., երրորդ 91 ր., չորրորդ 90 ր. 25 կ., հինգերորդ 90 ր. 37 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 223 ր. 50 կ., երկրորդ 215 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 25 կ., երկրորդ 90 ր., երրորդ 90 ր. 12 կ., ոսկի 7 ր. 83 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 25,28 պէնս, 100 ր. Համբուրգի վրա 215 մարկ 25 պֆ.։ Բօրսայի տրամադրութիւնը հանդիստ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ